

Sayı : 19892

Tarih : 11.09.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

49240

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Akın Gürlek** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Eğitim hakkı, yalnızca çocukların bir okul binasına ulaşabilmesini değil; nitelikli, güvenli, parasız, erişilebilir ve çocuğun kimliğini, dilini ve kültürel varlığını gözeten bir eğitim alabilmesini gerektirir. Türkiye’de ise eğitim politikaları, tarihsel olarak Türkçe merkezli ve tek dilli bir anlayış üzerine kurulmuş; başta Kürtçe ve lehçeleri Kurmancî, Zazakî/Kirmanckî ve Soranî olmak üzere farklı anadillerin eğitim dili olarak kullanılması engellenmiştir. Kürtçe, milyonlarca yurttaşın yaşam dili olmasına rağmen eğitim sistemi içerisinde esas olarak seçmeli ders statüsüne hapsedilmiş; bu durum anadilin kuşaklar arası aktarımını, akademik gelişimini ve kamusal varlığını zayıflatmıştır.

2012 yılında Kürtçe Kurmancî ve Zazakî’nin “Yaşayan Diller ve Lehçeler” kapsamında seçmeli ders olarak müfredata alınması olumlu ancak yapısal olarak yetersiz bir adım olmuştur. Öğretmen yetersizliği, derslerin açılmasına ilişkin öğrenci sayısı koşulları, materyal eksikliği ve eğitim kademeleri arasındaki kopukluk nedeniyle bu derslere erişim fiilen sınırlandırılmaktadır. Daha önce Bakanlığa yöneltilen soru önergelerinde de aynı eğitim-öğretim yılına ilişkin Kürtçe seçmeli ders öğrenci sayılarının 59.372, 35.416 ve 30.104 şeklinde farklı açıklanmış olması, kamu politikalarının sağlıklı değerlendirilmesi bakımından veri şeffaflığı sorununu ortaya koymuştur.

Anadilde eğitim meselesi aynı zamanda eşit yurttaşlık ve demokratik toplum meselesidir. Bir çocuğun kendi anadilinde eğitim alamaması, yalnızca bir dersin eksikliği değil; kimliğinin, kültürel hafızasının ve toplumsal varlığının eğitim sistemi içerisinde karşılık bulamaması anlamına gelmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 30’uncu maddesi çocukların kendi dillerini kullanma hakkını güvence altına almakta; Anayasa’nın eşitlik ve eğitim hakkına ilişkin hükümleri ise devletin eğitim hizmetlerine erişimde ayrımcılığı önleme yükümlülüğünü ortaya koymaktadır.

Bu eşitsizlik, Hakkâri ve bölge kentlerinde eğitim hizmetlerine fiziksel erişim bakımından da ağırlaşmaktadır. Hakkâri merkez ile Yüksekova, Şemdinli, Derecik ve Çukurca’da her eğitim-öğretim yılı başında öğretmen açığı, okul altyapısı, tamamlanmamış veya güçlendirme sürecindeki okul binaları ve taşınmalı eğitim sorunları yeniden gündeme gelmektedir.

Geçtiğimiz dönem, Yüksekova’da 102 köyün 88’inde taşınmalı eğitim hizmetinin sağlanamadığı yönündeki saha ve yerel basın verileri, yüzlerce öğrencinin eğitim hakkına erişemediğine ilişkin ciddi bir tablo ortaya koymaktadır.

Eğitim-Sen Hakkâri Şubesi de 2026-2027 eğitim-öğretim yılı öncesinde öğretmen açığı, okul binaları, taşınmalı eğitim, temizlik ve güvenlik personeli eksiklikleri konusunda uyarılarda bulunmuştur.

Taşınmalı eğitim, coğrafi ve demografik koşullar nedeniyle bazı bölgelerde zorunlu bir araç olabilir; ancak öğrencilerin sürekli olarak uzak merkezlere taşınmasına dayalı bir eğitim modelinin kalıcılaştırılması, köylerde okul ve öğretmen bulunmamasını normalleştirmemelidir. Üstelik çocukların kendi yaşam alanlarından koparılarak başka merkezlerdeki okullara taşındığı bir sistemde anadilde eğitim olanağının bulunmaması, dilsel ve mekânsal eşitsizlikleri aynı anda derinleştirmektedir.

2026-2027 eğitim-öğretim yılının 14 Eylül 2026'da başlayacak olması nedeniyle sorunların eğitim yılı başladıktan sonra değil, öncesinde tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Bu kapsamda taşınmalı eğitimin hangi köy ve yerleşimlerde zorunlu hale geldiğinin, kaç öğrenciyi etkilediğinin, ihalelerin nasıl yürütüldüğünün, servis güvenliği ve ödeme süreçlerinin, öğretmen ve okul ihtiyaçlarının ayrıntılı biçimde araştırılması gerekmektedir.

Anadilde eğitimin anayasal güvenceye alınması, Kürtçe başta olmak üzere anadillerde parasız ve nitelikli eğitim modellerinin geliştirilmesi, öğretmen yetiştirme ve materyal üretiminin kamusal olarak planlanması; aynı zamanda Hakkâri ve bölge kentlerinde öğrencilerin güvenli, nitelikli ve kesintisiz eğitime erişimini sağlayacak kalıcı bir kamu politikası oluşturulması demokratik hukuk devleti ve eşit yurttaşlık bakımından zorunluluktur.

Bu bağlamda;

1. Türkiye'de anadili Kürtçe olan yurttaşların adli ve idari süreçlerde Kürtçe kullanabilmelerinin önündeki mevcut mevzuat ve uygulama kaynaklı engeller nelerdir? Bu konuda Bakanlığınız tarafından herhangi bir mevzuat değişikliği çalışması yürütülmekte midir?
2. Mahkemelerde tarafların, tanıkların, mağdurların ve çocukların anadillerinde kendilerini ifade edebilmelerini güvence altına almak amacıyla Kürtçe başta olmak üzere farklı dillerde nitelikli ve ücretsiz tercümanlık hizmetinin sağlanmasına yönelik Bakanlığınızın çalışması var mıdır?
3. Kürtçe bilen adli tercümanların sayısı kaçtır? Bu tercümanların Kurmancî, Zazakî/Kirmanckî ve diğer Kürtçe lehçelerine göre dağılımı nedir?
4. Kürtçe konuşan yurttaşların ifade, savunma, mağdur beyanı veya tanıklık süreçlerinde dil nedeniyle hak kaybına uğramalarının tespit edilmesine yönelik herhangi bir izleme veya veri toplama mekanizması bulunmakta mıdır?
5. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların anadillerinde kitap, yayın, mektup, eğitim ve kültürel faaliyetlere erişimleri bakımından mevcut uygulamalar nelerdir? Kürtçe yayın ve eğitim materyallerine erişimde herhangi bir sınırlama bulunmakta mıdır?

6. Ceza infaz kurumlarında mahpusların Kürtçe başta olmak üzere anadillerinde eğitim, kültürel faaliyet ve iletişim olanaklarından ücretsiz biçimde yararlanabilmelerinin önündeki mevzuat veya idari engellerin kaldırılması konusunda herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır?
7. Adalet Bakanlığına bağlı ceza infaz kurumlarında görev yapan personel arasında Kürtçe bilen personel sayısı kaçtır? Bu personelin illere ve kurumlara göre dağılımı nedir?
8. Anadili Türkçe olmayan çocukların adli süreçlerde çocuğun üstün yararı, kendisini anlayabildiği dilde ifade edebilmesi ve adalete etkili erişimi bakımından özel bir uygulama veya protokol bulunmakta mıdır?
9. Anadil hakkının eşit yurttaşlık, adalete erişim ve ayrımcılık yasağı kapsamında güvence altına alınması amacıyla Anayasa'nın 10. ve 42. maddeleri başta olmak üzere ilgili mevzuatta değişiklik yapılmasına ilişkin Bakanlığınızın bir önerisi veya çalışması bulunmakta mıdır?
10. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri doğrultusunda dilsel ve kültürel hakların adalet sistemi içerisinde güvence altına alınması ve yurttaşların anadilleri nedeniyle herhangi bir hak kaybına uğramamasının sağlanması amacıyla Bakanlığınız tarafından yeni bir politika, mevzuat düzenlemesi veya eylem planı hazırlanması düşünülmekte midir?